

RAPPORT LANDDYR

MATTILSYNETS ARBEID MED DYREVELFERD 1.-2. TERTIAL 2021

PUBLISERT NOVEMBER 2021

Nøkkeltall fra tilsyn med dyrehold

1554
dyrehold

Antall dyrehold det er ført tilsyn i

67 %
uvarslet

Andel uvarslede tilsyn

53 %
brudd

Andel dyrehold med brudd på dyrevelferdsregelverket
- men få alvorlige

8455
meldinger

Mottatte bekymringsmeldinger om dyrevelferd

Aktuelt regelverk

- [Lov om dyrevelferd](#)
- Alle forskrifter under dyrevelferdsloven

“Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger”

Dyrevelferdsloven § 3

Dyrevelferdsloven utgjør rammen for Mattilsynets tilsyn med dyrevelferd. For produksjonsdyr og noen andre typer dyrehold gir forskrifter under dyrevelferdsloven mer detaljerte krav om hvordan dyrene skal ha det.

Mattilsynet fører tilsyn etter det lovverket Stortinget til enhver tid har vedtatt og de forskriftene Landbruks- og matdepartementet har fastsatt.

Innholdsfortegnelse

1	Resultater av tilsyn med dyrevelferd hos landdyr 1. og 2. tertial 2021	4
1.1	De viktigste funnene	4
2	Prioriterte temaer i 2021	5
2.1	Bekymringsmeldinger om dyrevelferd hos landdyr	5
2.2	Kronisk dårlige dyrehold	6
2.3	Tilsynskampanje for svin	7
3	Tilsyn med dyrevelferd	8
3.1	Mattilsynet er oftest på tilsyn i dyrehold med størst risiko for dårlig dyrevelferd	8
3.2	Resultater av tilsyn i dyrehold	10
3.2.1	Alvorlig vanskjøtsel av dyr	11
3.3	Vedtakene vi har fattet i dyrehold og hva disse betyr	11
3.3.1	Vedtak om forbud mot aktivitet	13
3.4	Tilsynskampanjen for svin	14
3.5	Tilsyn i slakterier	15
3.6	Tilsyn med transport av levende dyr	15
	God mulighet for tett oppfølging av dyretransport	16
	Godkjenningsordninger for dyretransport	16
4	Tallgrunnlag	17
4.1	Tilsyn i dyrehold: Hvordan lese tallene?	17
4.2	Om innholdet i tabell 4.2.1	17

1 Resultater av tilsyn med dyrevelferd hos landdyr 1. og 2. tertial 2021

Denne rapporten gjelder Mattilsynets tilsyn med dyrevelferden i dyrehold, under transport og på slakteri i perioden 1. januar til og med 31. august 2021.¹

Vi gjennomførte tilsyn i 1554 dyrehold. Det ble oppdaget brudd på dyrevelferdsregelverket i 53 % av dyreholdene, men få alvorlige brudd. Andelen regelverksbrudd må vurderes i lys av at dyrehold vi mener har størst risiko for dårlig dyrevelferd, får tilsyn oftere enn andre.

I slakteriene fører Mattilsynet kontinuerlig tilsyn med dyrevelferden så lenge det pågår slakting. Det ble påvist brudd på regelverket i 10 saker, hvorav en sak ble regnet som ganske alvorlig.

Transport av dyr blir først og fremst kontrollert på slakteriene, der det blir gjort løpende vurderinger når dyr blir lastet av transportbilene. Det gjennomføres også mer omfattende tilsyn, både ved slakteriene og andre steder. I tre saker ble det avdekket ganske alvorlige brudd på regelverket.

Mattilsynet ønsker å utnytte ressursene best mulig ved å spisse innsatsen og i hovedsak føre mest tilsyn der risikoen for dårlig dyrevelferd er størst. I år er oppfølging av bekymringsmeldinger og kronisk dårlige dyrehold prioriterte områder, sammen med en landsdekkende kampanje på velferd for svin.

Hva omfatter tallene i rapporten?

Rapporten presenterer prioriteringer, aktiviteter og funn Mattilsynet har gjort innenfor tilsyn i dyrehold med landdyr, og med dyretransporter og slakterier. Tilsyn med velferd innen fiskeoppdrett er ikke med i denne rapporten.

1.1 De viktigste funnene

- Mattilsynet avdekket brudd på dyrevelferdsregelverket i 53 % av dyreholdene vi førte tilsyn i, men få av dem ble regnet som alvorlige.
- Mattilsynet har registrert alvorlig vanskjøtsel av dyr i 16 dyrehold. Dette er ett færre enn i tilsvarende periode i 2020. Selv om hvert tilfelle er ett for mye, er tallet lavt sett opp mot det totale antallet dyrehold og tilsyn.
- Mattilsynet fører kontinuerlig tilsyn på slakteriene når det foregår slakting der. I første og andre tertial har vi registrert brudd på dyrevelferdsregelverket i 10 saker. Selv om hvert brudd kan påvirke velferden til flere dyr, er tallet lavt sett opp mot den store mengden dyr som blir slaktet.
- Mattilsynet registrerte 29 saker med brudd på regelverket under tilsyn med dyretransport. Selv om hvert brudd kan påvirke velferden til flere dyr, er tallet lavt sett opp mot den store mengden dyr som blir transportert.

¹ For forsøksdyr lages det egne rapporter, som ikke er tatt med her.

Hvilke virkemidler bruker Mattilsynet når vi finner brudd på regelverket?

Når vi påviser mindre alvorlige brudd på dyrevelferdsregelverket, kan inspektøren nøye seg med å veilede dyreholderen om hva regelverket sier. Men som regel fatter Mattilsynet i tillegg et vedtak med pålegg om retting av feilen innen en gitt frist.

Dersom dyreholderen ikke etterlever pålegget, kan Mattilsynet ilegge tvangsmulkt for å tvinge frem at vedtaket blir etterfulgt.

Ved mer alvorlige lovbrudd kan Mattilsynet også bruke ett eller flere mer inngripende virkemidler:

- ta dyr i midlertidig forvaring, eller sørge for at andre overtar stellet i dyreholdet for en kortere periode, til en varig ordning for dyrene er på plass
- avvikle dyreholdet helt eller delvis
- gi den ansvarlige forbud mot å drive med aktiviteter som har med dyr å gjøre
- ilegge overtredelsesgebyr
- anmelde forholdet til politiet

Midlertidig forvaring, avvikling av dyrehold og aktivitetsforbud er ingen straff mot dyreholderen, men brukes for å beskytte dyr mot lidelse.

2 Prioriterte temaer i 2021

Mattilsynet har tre hovedprioriteringer innen tilsynet med dyrevelferd i 2021 og 2022:

- Bekymringsmeldinger
- Kronisk dårlige dyrehold
- Velferd for svin, i form av en tilsynskampanje

2.1 Bekymringsmeldinger om dyrevelferd hos landdyr

Dyrevelferdsloven § 5 om varsling:

Enhver som har grunn til å tro at dyr blir utsatt for mishandling eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell, skal snarest mulig varsle Mattilsynet eller politiet. Varslingsplikten gjelder med de begrensninger som følger av annen lovgivning.

For å legge til rette for varsling har Mattilsynet en varslingsknapp på hjemmesiden mattilsynet.no. Særlig for kjæledyr gir slike varsler viktig informasjon for å kunne avdekke dårlig dyrevelferd. For produksjonsdyr bruker Mattilsynet også andre metoder for å identifisere utsatte dyrehold. Det er

blant annet kunnskap fra tidligere tilsyn, registreringer Mattilsynet gjør på slakteriene, og informasjon fra organisasjoner og andre myndigheter innen landbruket.

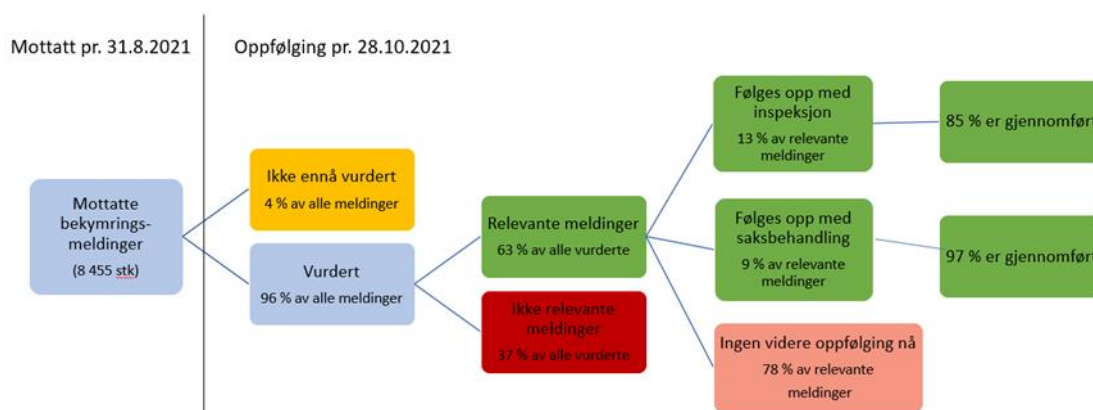

Fig 2.1 Oppfølging av bekymringsmeldinger mottatt i 1. og 2. tertial.

Totalt mottok Mattilsynet 8 455 bekymringsmeldinger om dyrevelferd i 1. og 2. tertial 2021. Dette er på samme nivå som i tilsvarende periode i 2019 og 2020. 37 % av de meldingene vi har vurdert, var enten duplikater, mangelfulle slik at det ikke var mulig å følge dem opp, eller utenfor Mattilsynets forvaltningsområde (ikke relevante meldinger). Figuren ovenfor viser hvordan Mattilsynet har håndtert meldingene.

Hvordan vurderes oppfølging av bekymringsmeldinger?

Det er ikke mulig eller hensiktsmessig å følge opp alle bekymringsmeldinger som kommer inn. Fem regionale team vurderer daglig alle meldingene og prioriterer mellom dem etter fastsatte kriterier. Rundt en tredjedel av meldingene er duplikater, ufullstendige eller utenfor Mattilsynets forvaltningsområde. Alle meldinger blir tatt vare på og kan bli hentet frem igjen dersom vi får flere meldinger eller annen ny informasjon om det samme dyreholdet.

Forbedret varslingstjeneste

I november 2021 lanserer vi en ny løsning på varslingsknappen på mattilsynet.no. Denne skal gjøre det enklere for publikum å gi oss den informasjonen vi trenger. God kvalitet på bekymringsmeldingene gjør det lettere for Mattilsynet å velge ut meldingene som bør følges opp.

2.2 Kronisk dårlige dyrehold

Mattilsynet definerer et kronisk dårlig dyrehold slik (alle fire kriterier må være oppfylt):

- Det har vært gjentatte brudd på vesentlige krav² i dyrevelferdsregelverket over lengre tid, minimum 1-2 år.
- Mattilsynet har gjennomført kontroll to eller flere ganger, og fattet gjentatte vedtak med pålegg om å oppfylle vesentlige krav i regelverket. Vedtakene kan gjelde samme eller nye regelbrudd.
- Kontroll og vedtak har ikke ført til varig bedring til et akseptabelt nivå.
- Situasjonen i dyreholdet blir gjerne midlertidig bedre, men det skjer tilbakefall, og nye regelbrudd oppstår.

Vi har ingen total oversikt over hvor mange dyrehold som faller inn under definisjonen. Men disse lovbruddene rammer langt flere dyr enn de mer akutte sakene med alvorlig og dødelig vanskjøtsel.

Mattilsynet har arbeidet for en mer effektiv og målrettet håndtering av kronisk dårlige dyrehold siden 2017. De sentrale verktøyene våre er tidslinjer, prioriteringslister og fremdriftsplaner. Vi har gjennomført et LEAN-prosjekt for å identifisere flaskehals og effektivisere saksbehandlingen. I år har vi utviklet et veiledningsdokument og gjennomført nasjonale fagdager for inspektører og ledere i Mattilsynet. I 2022 blir fokuset erfaringsutveksling og evaluering.

Målet er at kronisk dårlige dyrehold skal opp på et varig lovlig nivå, eller avvikles, innen forsvarlig tid.

Dyrene i disse dyreholdene er sjelden i akutt krise. Dyreholderen må derfor få mulighet til å vise forbedringer før Mattilsynet kan bruke de mest inngripende virkemidlene. Vi må i hvert enkelt tilfelle finne den riktige balansen mellom opptrappende virkemiddelbruk og forsvarlig fremdrift i bedringen av dyrevelferden. Ofte lykkes det ikke å få til varig bedring. Da må Mattilsynet som siste mulighet avvikle dyreholdet og ilegge aktivitetsforbud.

Oppfølgingen av hvert enkelt dyrehold er krevende både ressursmessig og menneskelig, og kan strekke seg over flere år. Én avdeling kan derfor ikke arbeide med mer enn noen få slike dyrehold av gangen. Dette vil dessuten være en kontinuerlig oppgave, siden nye kroniske dyrehold jevnlig kommer til. Det kan derfor være vanskelig å måle effekten av innsatsen vår, i alle fall på kort sikt. På lang sikt kan det være mulig å måle om det gjennomsnittlige tidsspennet før slike dyrehold blir friskmeldt eller avviklet, er blitt kortere enn før.

2.3 Tilsynskampanje for svin

I 2021-22 gjennomfører Mattilsynet en tilsynskampanje på velferd for svin. Målet med kampanjen er å få oversikt over status for dyrevelferden i norsk svineproduksjon. Utvalget av besetninger i denne kampanjen er derfor ikke risikobasert. Veterinærinstituttet har plukket ut 600 besetninger for oss, basert på tilfeldig utvalg. Besetningene er fordelt mellom Mattilsynets fem regioner i forhold til antall besetninger i hver region. Status for kampanjen så langt presenteres i avsnitt 3.3.

² «Vesentlige krav» omfatter fôr og vann, nødvendig stell og renhold av dyrene og levemiljøet deres, og oppfølging av syke og skadde dyr.

3 Tilsyn med dyrevelferd

3.1 Mattilsynet er oftest på tilsyn i dyrehold med størst risiko for dårlig dyrevelferd

De dyreholdene vi mener har størst risiko for brudd på regelverket, får tilsyn oftere enn dyrehold med liten risiko. Rapporten gir derfor et bilde av situasjonen i de dyreholdene Mattilsynet har valgt å føre tilsyn i, men er ikke representativ for gjennomsnittet av alle dyrehold i Norge.

Utvalget av besetninger i tilsynskampanjen for svin (se over) er ikke risikobasert. Slike variasjoner i satsningsområder og utvalgsmetoder fra år til år og mellom typer dyrehold vil kunne påvirke resultatene våre og gjøre sammenligninger mellom dem usikre, i alle fall over korte tidsspenn.

Alle våre tilsyn med dyr vil ha et element av dyrevelferd i seg selv om vi i utgangspunktet er der av andre grunner, fordi vi vil reagere hvis vi oppdager dyrevelferdsproblemer.

Mattilsynet har som mål at flest mulig av tilsynene med dyrevelferd skjer uten varsling. Dette er i tråd med kravene i EUs kontrollforordning. 67 % av tilsynene med dyrehold var uvarslet i 1.-2. tertial.

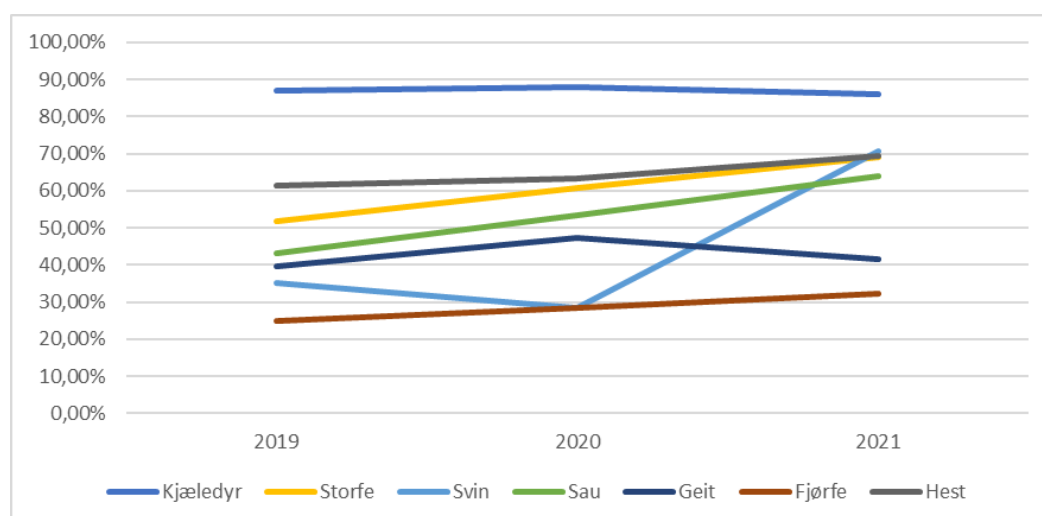
Hva er et uvarslet tilsyn?

Ved uvarslet tilsynsbesøk kommer inspektøren uanmeldt, slik at Mattilsynet kan inspisere dyreholdet uten at dyreholderen har kunnet forberede seg.

Hva er et varslet tilsyn?

Ved et varslet tilsynsbesøk har dyreholderen fått beskjed på forhånd om at Mattilsynet kommer på tilsyn. Formålet er å sikre at det er noen til stede i dyreholdet når inspektøren kommer. Varslingen kan skje fra flere dager til rett før tilsynet gjennomføres.

67 % av tilsynene med dyrehold var uvarslet.

Figur 3.1.1 Grafen viser hvor stor andel av tilsynsbesøkene innenfor ulike dyrearter som var uvarslede pr. 31.8. i perioden 2019-2021.

Utdypende om varslede eller uvarslede tilsyn

Figur 3.1.1 viser forskjeller mellom dyreartene og utviklingen over tid. For kjæledyr er nesten ni av ti tilsyn uvarslet. De fleste tilsyn med kjæledyr blir utløst av en bekymringsmelding, og her er det spesielt viktig for Mattilsynet å se dyreholdet slik det er, og unngå at dyreholderne glemmer bort dyrene sine.

For produksjonsdyr ligger andelen uvarslede tilsyn til dels mye lavere. En forklaring kan være at inspektørene også fører tilsyn med dyrevelferden selv om formålet med besøket primært er rutinemessig uttak av prøver i et overvåkningsprogram for smittsom sykdom. Dette gjelder særlig for fjørfe og svin. Ved prøveuttak har det ingen hensikt å komme uvarslet, siden slike tilsyn først og fremst skal utføres så effektivt som mulig for både bonden og inspektøren.

Andelen uvarslede tilsyn er lavest for fjørfe, under en tredel. I tillegg til mye prøveuttak i fjørfeflokkene kan det skyldes at kommersielle besetninger med slaktekylling og kalkun må delta i forskriftsfestede dyrevelferdsprogram, som inkluderer veterinæravtale, KSL-revisjon og rutinemessig vurdering av fotputeskår når flokkene slaktes. Fotputeskår er en viktig indikator for hvordan dyrevelferden har vært i den aktuelle flokken. Uvarslede tilsyn i slike dyrehold gir antakelig forholdsvis liten gevinst i forhold til de ekstra ressursene som kreves.

Kurven for svin viser mer enn en dobling av andelen uvarslede tilsyn fra 2020 til 2021. Det skyldes hovedsakelig tilsynskampanjen for svin, der alle tilsyn i utgangspunktet skal være uvarslet. MRSA³ hos svin har vært overvåket siden 2014, og besøk for prøveuttak har normalt vært forhåndsvarslet. Det har som nevnt vært vanlig å sjekke noen dyrevelferdskrav samtidig med uttak av prøver.

Kurvene viser også en viss økning for storfe, sau og hest. Det vurderer vi som en positiv utvikling. Men en del tilsyn vil fortsatt bli varslet for å sikre at de kan bli gjennomført. Det skyldes særlig utfordringer med lange reiseveier eller problemer med å få tak i dyreholderen i en del dyrehold.

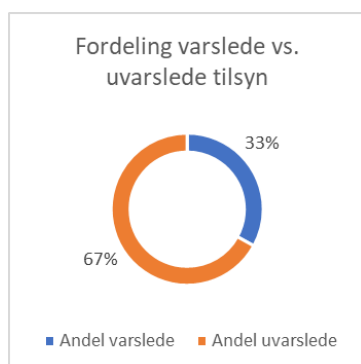

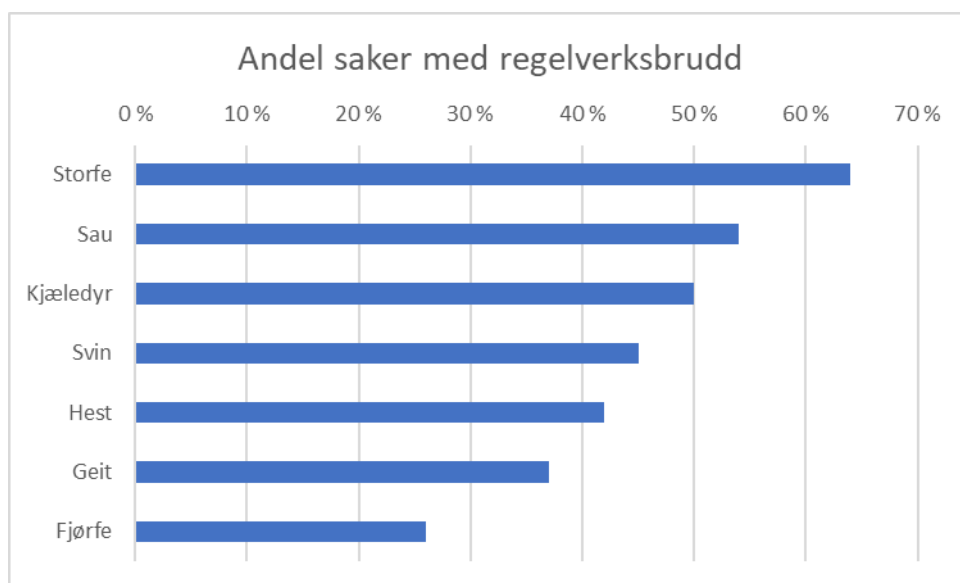
Fig. 3.1.2 Andel uvarslede vs. varslede tilsyn.

³ Antibiotikaresistente bakterier (Methicillinresistente Staphylococcus aureus).

3.2 Resultater av tilsyn i dyrehold

På våre tilsyn i dyrehold ser vi etter om viktige krav i regelverket blir overholdt. Inspektørene har en liste med kravpunkter som kontrolleres, og registrerer om hvert enkelt av dem er oppfylt eller ikke.

Funnene oppgis med betegnelsene «ok», «ikke tilfredsstillende» eller «alvorlig vanskjøtsel av dyr». Dette er grunnlaget for registreringene i denne rapporten. Dyreholderen får en tilsynsrapport der inspektøren beskriver nærmere hva som er undersøkt, og hvilke brudd på regelverket som eventuelt er avdekket.

Figur 3.2.1 Andel saker med regelverksbrudd

Antall saker med brudd på regelverket er høyest hos storfe. Men når vi ser bort fra kjæledyr, er det også ført flest tilsyn i besetninger med storfe. Av produksjonsdyrene er antallet besetninger med storfe det nest høyeste etter sau.

Det kan variere mellom dyreartene hvor risikobasert tilsynet med dyrevelferden er. Dette kan blant annet påvirkes av at det ofte føres enkle dyrevelferdstilsyn i forbindelse med rutinemessige uttak av overvåkingsprøver særlig hos fjørfe og svin for å påvise smittsom sykdom eller resistente bakterier.

Det er også vanskelig å sammenligne resultatene fra tilsyn med produksjonsdyr og tilsyn med kjæledyr, både på grunn av det langt høyere antallet dyreholdere med kjæledyr, og fordi det ikke finnes noen detaljerte forskrifter for hold av kjæledyr, slik det gjør for produksjonsdyr og hest. Det er derfor mange flere muligheter for å bryte klare krav i regelverket i dyrehold med produksjonsdyr og hest.

Alt dette vil slå ut på andel saker med regelverksbrudd, og man må derfor være varsom med å trekke sammenligninger mellom dyreartene.

3.2.1 Alvorlig vanskjøtsel av dyr

Antallet saker der vi har funnet alvorlig vanskjøtsel av dyr, er også svært lavt i forhold til antallet dyrehold og antallet tilsyn. Men slike forhold påfører dyrene store lidelser, og hvert tilfelle er derfor ett for mye.

Figur 3.2.2 Antall saker registrert som alvorlig vanskjøtsel av dyr.

3.3 Vedtakene vi har fattet i dyrehold og hva disse betyr

Tallene for hastevedtak og spesielle reaksjonsformer er lave sett i forhold til antallet dyrehold vi har ført tilsyn i, og det totale antallet saker der vi har funnet brudd på regelverket. Dette viser at det ikke har vært brudd av alvorlig karakter i de fleste dyreholdene vi har ført tilsyn i, og at de fleste bruddene vi avdekker, er av mindre alvorlig karakter. Antallet saker der vi har funnet alvorlig vanskjøtsel av dyr, er også lavt i forhold til antallet dyrehold og antallet tilsyn.

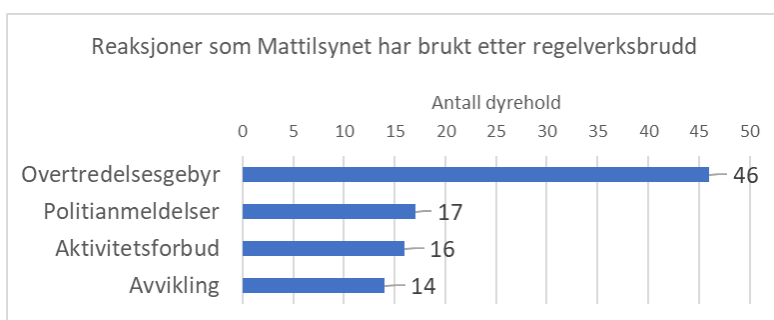

Fig 1.3.1 Reaksjoner som Mattilsynet har brukt etter regelverksbrudd.

Våre tall viser at vi oppdaget brudd på kravene i regelverket i 53 % av dyreholdene vi har ført tilsyn i, men ikke hvilke krav det var brudd på, eller hvor alvorlige bruddene var. Unntaket er de tilfellene vi

har registrert som alvorlig vanskjøtsel. Alvorlig vanskjøtsel innebærer at ett eller flere dyr er døde, eller er i så dårlig forfatning at de må avlives som følge av forholdene de har levd under.

Tallene som viser *hvilke reaksjonsformer vi har brukt*, sier imidlertid noe om hvor ofte vi har vurdert situasjonen som alvorlig eller funnet det nødvendig å pålegge dyreholderen å gjøre strakstiltak.

Varsel om vedtak og hastevedtak

Før vi fatter vedtak som pålegger dyreholderen å gjøre tiltak, får dyreholderen som hovedregel en viss tid til å uttale seg i saken. Derfor gir vi først et varsel om at vi vurderer å fatte vedtak. Noen ganger haster det imidlertid så mye at det ikke er tid til å vente på at dyreholderen uttaler seg. I slike tilfeller fatter vi såkalte hastevedtak uten å varsle det først, og tiltaket må gjennomføres straks. Dette kan både gjelde situasjoner med dyr som lider der og da, og situasjoner med stor fare for lidelse i nær fremtid. Eksempler på det første er syke eller skadde dyr som må få behandling eller avlives raskt, eller flyttes til en egen sykebinge. Et eksempel på det andre er dyr som står i fare for å trække gjennom et ødelagt gulv.

Antallet hastevedtak kan derfor være med å indikere hvor ofte vi har vurdert regelverksbruddene som alvorlige, fordi hastevedtak forteller at dyr har lidd eller stått i stor fare for å lide.

Særlige reaksjonsformer

Tallene for enkelte andre typer vedtak eller reaksjonsformer kan også si noe om alvorret i situasjonen eller hvor grove bruddene på regelverket har vært. Dette gjelder særlig:

- Vedtak om avliving av dyr
- Vedtak om avvikling av dyrehold og om forbud mot å eie/stelle/håndtere dyr
- Vedtak om midlertidig forvaring av dyr
- Vedtak om overtredelsesgebyr
- Politianmeldelse

Både tallene for hastevedtak og tallene for disse særlige reaksjonsformene er lave sett i forhold til antallet dyrehold vi har ført tilsyn i og det totale antallet av saker der vi har funnet brudd på regelverket. Dette viser at det ikke har vært brudd av alvorlig karakter i de fleste dyreholdene vi har ført tilsyn i, og at de fleste bruddene vi avdekker, er av mindre alvorlig karakter.

Kap. 4 inneholder tall for funn, vedtak og øvrige reaksjoner

En samlet oversikt over antall saker der Mattilsynet har fattet hastevedtak eller brukt disse spesielle reaksjonsformene, og antall saker med alvorlig vanskjøtsel, kommer frem i kapittel 4, tallgrunnlag.

Figur 3.3.2 Antall saker der Mattilsynet har fattet vedtak om at dyr må avlives fordi tilstanden til dyret/dyrene er av en slik art at det ikke er forsvarlig å la det/dem leve videre.⁴

3.3.1 Vedtak om forbud mot aktivitet

«Forbud mot aktivitet som har med dyr å gjøre» er en reaksjonsform Mattilsynet kan bruke mot den som unnlater å etterkomme vesentlige pålegg, eller som grovt eller gjentatte ganger bryter dyrevelferdsloven med tilhørende forskrifter. Forbudet kan gjelde alle eller noen dyrearter, en eller flere aktiviteter, og for en viss periode eller inntil videre.

Et delvis forbud kan f.eks. være begrensning i antall dyr eller hvor mange steder vedkommende kan ha dyr.

Et totalt forbud innebærer f.eks. fullt forbud mot å ha, eie eller stelle én eller flere dyrearter.

Våre vedtak om aktivitetsforbud gjelder oftest «inntil videre». Dette fordi det er vanskelig å vite om, og eventuelt når, vedkommende kan blir skikket til å drive med dyr igjen.

I forbindelse med en straffesak kan domstolen også fastsette forbud mot aktiviteter med dyr. Slike forbud er ikke med i våre tall.

Et aktivitetsforbud er ikke en straff, men skal beskytte dyr mot fremtidige lidelser. Det gjelder selv om forbudet blir fastsatt i forbindelse med en straffesak.

Mattilsynet fattet vedtak med aktivitetsforbud i 16 dyrehold totalt. Disse fordeler seg slik:

Delvis forbud

Syv vedtak gjelder delvis forbud. Sakene fordeler seg slik på de ulike dyreartene:

- 4 gjelder storfe (en av disse gjelder også svin)
- 2 gjelder svin (en av disse gjelder også storfe)
- 2 gjelder kjæledyr

⁴ Grafen viser ikke vedtak om dyr som har blitt avlivet mens de var i midlertidig forvaring. I slike saker kan avlivning ofte være nødvendig fordi dyret ikke kan omplasseres, selv om dyrets helsetilstand ikke gjør det uforsvarlig å la dyret leve videre.

Totalt forbud

Ni vedtak gjelder totalt forbud. Sakene fordeler seg slik på de ulike dyreartene:

- 3 gjelder for alle dyrearter
- 3 gjelder for alle arter produksjonsdyr, inkludert hest
- 1 sak gjelder for sau
- 1 sak gjelder for storfe
- 1 sak gjelder for kjæledyr

3.4 Tilsynskampanjen for svin

I 2021-22 gjennomfører Mattilsynet en tilsynskampanje på velferd for svin. Målet med kampanjen er å få oversikt over status for dyrevelferden i norsk svineproduksjon. Dette tilsynet er derfor ikke risikobasert. Veterinærinstituttet har plukket ut 600 besetninger for oss, basert på tilfeldig utvalg. Besetningene er fordelt mellom våre 5 regioner i forhold til antall besetninger i hver region.

Besetningene er plukket ut fra den gruppen som kan regnes som typiske produksjonsdyrehold, ca. 1400 besetninger. Alle disse dyreholdene og tilsynene omfattes av tallene i den generelle tertialrapporten for tilsyn med dyrevelferden. Mattilsynet hadde 31. august 2021 registrert 4392 besetninger med svin. Dette er et langt høyere antall enn både grunnlaget for tilsynskampanjen og det antallet næringen regner som kommersielle svinehold. Forskjellene skyldes flere forhold, herunder:

- Noen dyreholdere som har avvirket produksjonen, har ikke meldt fra til Mattilsynet.
- De minste besetningene inngår ikke i tilsynsgrunnlaget for kampanjen.
- Utegrisbesetninger inngår ikke i tilsynsgrunnlaget.
- Hobbyprodusenter og kjælegris er registrert hos Mattilsynet, men er ikke med i næringens tall. Slike dyrehold er heller ikke med i tilsynsgrunnlaget for kampanjen.

Ved utgangen av 2. tertial er det registrert tilsyn med dyrevelferden i 168 svinehold i tilsynskampanjen, mens vi i alt har registrert tilsyn med dyrevelferden i 324 svinehold. Forskjellen skyldes i hovedsak to forhold:

- Tilsyn med kronisk dårlige dyrehold og tilsyn på grunn av bekymringsmeldinger i svinehold som ikke er gjenstand for kampanjetilsyn.
- Tilsynskampanjen er til en viss grad koordinert med uttak av MRSA-prøvetaking. 50-66 % av besetningene trukket ut for MRSA-prøvetaking er også plukket ut for kampanjetilsyn. Det er med andre ord mange besetninger trukket ut for MRSA-prøvetaking som ikke inngår i tilsynskampanjen. Når inspektørene er i en besetning for å ta ut MRSA-prøver, er det likevel vanlig å også sjekke noen dyrevelferdskrav. Disse tilsynene kommer med i den generelle tertialrapporten selv om den primære årsaken til tilsynet var å ta ut MRSA-prøver.

I svinekampanjen ble det påvist brudd på regelverket i 54,8% av dyreholdene. For svin totalt er det påvist regelverksbrudd i 45% av sakene. Disse tallene kan man ikke sammenligne direkte, av flere årsaker:

- Antallet kampanjetilsyn er foreløpig lavt, og vi vet ikke hvordan avdelingene har prioritert mellom sine tildelte besetninger.

- Utvalget av kravpunkter er ikke nødvendigvis det samme for svin kampanjen som for andre tilsyn med svin.
- «Dyrehold» og «saker» er ikke identiske grupper.

Det er først når tilsynskampanjen er fullført med 600 tilsyn, at vi kan si noe sikkert om resultatene, og eventuelt trekke noen sammenligninger med de totale registreringene for tilsyn med svin. Men det vil fortsatt være slik at grunnlaget for tilsynskampanjen og grunnlaget for tilsyn med svin generelt ikke er identiske. Sammenligning må derfor skje med en stor grad av forsiktighet.

For detaljer om tilsynskampanjen viser vi til egen rapport for 1. og 2. tertial på www.mattilsynet.no

3.5 Tilsyn i slakterier

Mattilsynet er til stede i slakteriene hele tiden mens det pågår slakting, og fører dermed kontinuerlig tilsyn med dyrevelferden der. Tilsynet omfatter både forholdene for dyr som stalles opp før de blir avlivet, og håndtering, bedøving og avliving av dyrene.

Dette tilsynet registreres på en annen måte enn tilsynet ute i dyreholdene. Siden vi er til stede i slakteriet hele tiden hver dag, er det ikke relevant å beskrive antallet tilsyn.

Når vi avdekker brudd på regelverket for dyrevelferd i slakterier, blir dette registrert i vårt system og kan telles.

I Norge er det til sammen 54 slakterier som slakter de vanligste artene av slaktedyr (storfe, sau, svin og fjørfe). Det er i tillegg 28 slakterier som slakter rein.

I første og andre tertial har vi registrert brudd på dyrevelferdsregelverket i 10 saker. En av sakene har resultert i vedtak om overtredelsesgebyr, og fire saker har resultert i pålegg om å gjøre tiltak for å rette opp i manglene.

Tabell 3.5.1 Tilsyn i slakteri

	Storfe, småfe, svin, hest	Fjørfe	Haredyr (Kanin)	Tamrein	Oppdrettsvilt
Antall slakterier	55	11	3	28	27
Saker med brudd på regelverket	10	3	0	0	3
Antall slakteri med brudd på regelverket	8	2	0	0	3
Saker med vedtak om pålegg	3	1	0	0	1
Saker med vedtak om overtredelsesgebyr	1	0	0	0	0

3.6 Tilsyn med transport av levende dyr

Transport av dyr vil nesten alltid innebære en viss belastning for dyrene. Mange dyr er ikke vant til å bli transportert, og en slik ukjent situasjon kan være en stressbelastning i seg selv, selv om

transporten skjer fullt ut i tråd med regelverket. I Norge har vi maksimal reisetid for dyr (unntatt fjørfe) til slakteri på 8 timer, med unntak for Nordland, Troms og Finnmark, der grensen er 11 timer. Transporter med reisetid inntil 8 timer regnes som korte reiser, mens reisetid over 8 timer regnes som lange reiser.

God mulighet for tett oppfølging av dyretransport

Det er ikke krav om at transport av dyr skal meldes til Mattilsynet om. Derfor har vi ingen oversikt over all transport som foregår. For slaktedyr har vi likevel god oversikt og gode muligheter for kontroll siden vi er til stede på slakteriene hver dag det foregår slakting. Alle dyr skal kontrolleres av Mattilsynet før slakting, og det er vanlig at vi gjør denne kontrollen når dyrene losses fra bilene. Det gir god mulighet til å vurdere om dyrene er friske og kan slaktes til matproduksjon, og til å vurdere dyrevelferden under transporten (plassforhold, skadde og syke dyr som ikke bure vært transportert, skade på dyrene under transporten etc.). På samme måte som for tilsyn med dyrevelferden i slakterier, er dette altså i stor grad et løpende tilsyn. Noen ganger gjør vi mer omfattende tilsyn med transport av dyr, både til slakteriet og andre steder

Godkjenningsordninger for dyretransport

For å forebygge unødig belastning på dyr og sikre dyrevelferden under transport er det krav om godkjenning av virksomheter som skal drive med transport av dyr. Transportørene må blant annet dokumentere at de har egnet utstyr (transportmidler) og kompetent personell for å bli godkjent. Det er Mattilsynet som vurderer søknadene og utsteder slike godkjenninger. Det er 247 godkjente transportører for korte reiser og 282 for både korte og lange reiser.

For transport av de vanligste dyreartene (storfe, sau, geit, svin, hest og fjørfe) er det formelle kompetansekrav, og sjåførere og ledsagere må gjennomføre og bestå opplæring som er godkjent av Mattilsynet. Det er 2055 personer med godkjent kompetansebevis utstedt i Norge.

Det er også omfattende krav til transportmidlene, og alle transportmidler som brukes på lange reiser, skal være godkjent av Mattilsynet. Hestetransportmidler skal være godkjent uavhengig av om de brukes til korte eller lange reiser. Statens Vegvesen godkjenner hestetransportmidler som brukes til korte reiser. Mattilsynet samarbeider tett med vegvesenet om dette, og bidrar med sjekklister og veiledning for å sikre at kontrollørene i vegvesenet kan gjøre riktige vurderinger av forholdene som gjelder dyrevelferd. Pga. slitasje og andre forhold som kan gjøre transportmidlene uegnet etter som tiden går, må transportmidlene re-godkjennes med jevne mellomrom. 331 transportmidler er godkjent for lange reiser.

Tilsyn og resultater

Det er registrert brudd på regelverket i 29 saker. I 13 saker har transportøren fått pålegg om å gjøre tiltak, mens 3 saker har resultert i overtredelsesgebyr: to overfor transportører, og den tredje overfor en sjåfør.

4 Tallgrunnlag

4.1 Tilsyn i dyrehold: Hvordan lese tallene?

Tallene i rapporten er basert på data våre inspektører registrerer fra sine tilsyn i vårt elektroniske saksbehandlingssystem. Rapporten gir oversikt over det som er registrert i systemet på det tidspunktet vi tar ut data. Tilsyn, funn og tiltak som ikke er registrert når vi henter ut data, kommer ikke med i denne rapporten, men i neste rapport.

Registreringene skal være så korrekte som mulig, selv om de ikke gir et 100% korrekt bilde av alle forhold til enhver tid. Våre rapporter vil uansett kunne vise utviklingen over tid.

Vi vil unngå feiltolkning av tallene i rapporten

Det er viktig å lese våre forklaringer for å unngå feiltolkning av tallene i rapporten. Det gjelder blant annet forskjellen mellom «dyrehold» og «saker».

Om sammenligning med andre typer rapporter

Mattilsynet rapporterer også for eksempel til ESA/EU. For disse rapportene er det andre utvalgsriterier, noe som gjør at tallene i våre tertial- og årsrapporter ikke er direkte sammenlignbare med dem vi rapporterer til ESA/EU. For tilsynskampanjer, som f.eks. svinekampanjen, kan utvalget av besetninger og kriteriene for tilsyn være annerledes enn for andre tilsyn.

Hvis man ønsker å se på tall over tid for å fange opp tendenser og endringer, må derfor tallene man sammenligner, stamme fra samme type rapportering. Dette gjelder også for tall fra kilder utenfor Mattilsynet.

4.2 Om grunnlaget for innholdet i tabell 4.2.1

Hvem har registreringsplikt/meldeplikt hos Mattilsynet?

En dyreholder med produksjonsdyr har plikt til å melde fra til Mattilsynet slik at dyreholdet blir registrert i vårt system. Det samme gjelder for hestehold med flere enn 10 hester. Våre tall for produksjonsdyr kan være høyere enn tall fra andre kilder. Det skyldes blant annet forsinket melding om at dyrehold er opphørt, og at også hobbyhold av produksjonsdyr blir registrert hos oss.

For hestehold med 10 eller færre hester og for kjæledyr inneholder rapporten kun tall for dyrehold som er registrert i vårt system fordi vi har ført tilsyn der eller hatt annen kontakt med dyreholdet.

Tabell 4.2.1	Alle dyrehold ¹	Kjæledyr*	Mink*	Rev*	Fjør-fe*	Hest*	Kanin*	Sau*	Geit*	Storfe*	Svin*	Tamrein*	Andre dyrehold ²
Antall dyrehold	81 876	32 830	15	55	9 928	15 596	531	18 412	3 126	14 547	4 392	706	9 495
Antall dyrehold med tilsyn	1 971	577	0	0	269	147	6	355	92	434	338	1	79
Antall dyrehold der det er ført dyrevelferdstilsyn	1 554	444	0	0	169	128	6	288	59	387	324	0	37
Antall tilsynsbesøk i dyrehold		649	0	0	284	165	6	435	96	517	358	1	87
Antall tilsynsbesøk i dyrehold der det er ført dyrevelferdstilsyn		467	0	0	170	140	6	360	60	461	339	0	35
Andel uvarslede dyrevelferdstilsyn (prosent)		86,1	-	-	32,4	69,3	83,3	63,9	41,7	69,0	70,8	-	31,4
Antall saker der det ikke er funnet brudd på dyrevelferdsregelverket		223	0	0	123	76	2	154	38	159	187	0	25
Antall saker der det er funnet brudd på dyrevelferdsregelverket		224	0	0	44	56	4	183	22	277	150	0	10
Antall saker med registrerte tilfeller av alvorlig vanskjøtsel av dyr		6	0	0	0	1	0	4	0	6	1	0	0
Antall saker der Mattilsynet har påpekt dyreeiers plikter		31	0	0	4	11	1	32	4	43	8	0	1
Antall saker med gjennomføring av tiltak som er hastevedtak uten forhåndsvarsling		27	0	0	7	10	0	43	2	40	33	0	31
Antall saker der det er fattet vedtak om at dyreeier må gjennomføre tiltak for å rette opp forholdet		131	0	0	29	41	3	140	12	195	96	0	37
Antall dyrehold der det er fattet vedtak om at dyreeier må avvikle holdet av en art		14	8	0	0	0	0	3	0	3	0	0	0
Antall saker der Mattilsynet har fattet vedtak om avliving (uten forutgående midlertidig forvaring)		13	0	0	1	2	0	4	1	1	11	0	0
Antall saker med vedtak om midlertidig forvaring		69	0	0	0	1	0	1	0	2	0	0	1
Antall saker med vedtak om omplassering av dyr		11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Antall saker med vedtak om tilbakeføring av dyr		12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Antall saker med vedtak om avliving av dyr i midlertidig forvaring		6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Antall dyrehold der Mattilsynet har fattet vedtak om forbud mot aktivitet etter dyrevelferdsloven § 33	16	3	0	0	0	0	0	2	0	1	2	0	10
Antall dyrehold med vedtak om overtredelsesgebyr	46	2	0	0	1	0	0	6	0	35	2	0	1
Antall saker med vedtak om (engangs) tvangsmulkt		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Antall saker med vedtak om (løpende) tvangsmulkt		6	0	0	1	3	0	10	0	16	2	0	1
Antall dyrehold der Mattilsynet har anmeldt dyreeier til Politiet	17	8	0	0	0	2	0	2	0	3	0	0	3

1 Kolonnen «Alle dyrehold» viser hvor mange dyrehold som er registrert i vårt system.

2 Kolonnen «Andre dyrehold» omfatter dyrehold med en eller flere arter. Summen av kolonnene for hver dyreart kan derfor være større enn tallet i kolonnen for «Alle dyrehold».

* Kolonnene med navn på dyreart viser antallet dyrehold for hver art. Når antallet tilsynsbesøk er større enn antallet dyrehold, betyr det at noen dyrehold har fått mer enn ett tilsynsbesøk.

